

Különben nincs tovább

Az ország egyetlen könyvszakmai/könyvkereskedelmi képzési központja, a Hatágú Síp Alapítvány fenntartásában működő Gutenberg Könyvkereskedelmi Szakközépiskola és a környezetében működő könyvkereskedelmi tanfolyami képzési rendszer működése 2013-ra teljesen ellehetetlenült. Az eddigi eredményekről, a krízis okairól és a lehetséges megoldásokról kérdeztük a Hatágú Síp vezetőjét.

Bár most a Hatágú Síp Alapítvány működése körül kialakult krízis miatt beszélgetünk, először mégis arra kérem, foglalja össze, hogy indult, mivel foglalkozott és foglalkozik az alapítvány! Ez egy huszonkét éves történet.

Közvetlenül a rendszerváltozás után a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése (MKKE)

megszüntette oktatási osztályát. Hatan dolgoztunk akkor a könyves oktatásban, az új helyzetben új utakat kellett keresnünk. Az egyik munkatársunk, Galli Katalin találta ki, hogy hozzunk létre egy alapítványt, amely majd újjászervezi a könyves képzést. Zöld Ferenc, a MKKE igazgatója támogatta az ötletet, százezer forinttal. Így jött létre a Hatágú Síp Alapítvány 1991-ben, amelynek tehát az MKKE az alapítója.

Galli Katalin felismerése volt az is, hogy a könyves szakma állapota miatt (a kilencvenes évek elején járunk) nem lehet a belföldi képzéssel fenntartani, feladatokkal ellátni az alapítványt, ugyanakkor ott vannak a határon túli magyar közösségek, ahol ilyen jellegű képzés nincs: Erdélyben, Kárpátalján, Vajdaságban, Felvidéken. És ebből alakult ki az első évek működési koncepciója: határon túli magyarok számára szolgáltatunk könyves képzést, amelyet döntően állami szervek finanszíroztak. Így működtünk 1993-ig, attól kezdve egyrészt a határon túli könyvesek képzése visszaszorult, másrészt pedig olyan állapotban volt már a hazai könyvpiac, hogy tudtunk itthoni könyves képzéseket indítani, tanfolyami keretek között is, illetve az 1992-ben alapított Gutenberg János Könyvkereskedelmi Szakközépiskolában is, nappali tagozatos rendszerben. Az iskolai rendszerű képzést részben az állami normatívából tartottuk fent, a tanfolyamokat a hallgatókat küldő szakmai cégek, vállalatok finanszírozták, képzési díj formájában. Ehhez a kettős tevékenységhez jött harmadikként a könyvkiadás – a Hatágú Síp Alapítvány könyvszakmai kiadványok sorozatát gondozta.

A tanfolyami képzést tehát a könyvesek finanszírozták.

A könyvkereskedelmi láncok küldték a hallgatókat? Vagy inkább a kisebb vállalkozások?

A Lírával nem sikerült működő kapcsolatot kiépítenünk, ők egyáltalán nem küldtek hallgatókat, az Alexandra csak egyetlen alkalommal, két főt. A Libri, illetve a különböző néven futó

jogelőd vállalat volt az a nagyok közül, amelyik komolyan vette a könyves szakmai képzést, közel húsz év rendszeresen érkeztek tőlük hallgatók. Ezen kívül pedig a kis cégektől, az egy vagy néhány boltot üzemeltető könyvkereskedőktől érkeztek hallgatók rendszeresen. Az Írók Boltjában például mindenki szakképzett. Ami nagy öröm, de azért azt is jelenti, hogy tőlük már nem jelentkeznek.

1997-től segítette a munkánkat az akkor Ipari Kereskedelmi Minisztériumi úgynevezett képesítési rendelet, amely kimondta, hogy könyvesbolti eladó csak az lehet, akinek szakirányú képesítése van.

Ez a jogszabályi környezet 2010-ig, az új kereskedelmi törvény hatályba lépéséig védett bennünket - akkor törölték a kötelező szakirányú képzettséget mint feltételt.

Itt álljunk meg egy pillanatra! Tehát 1997-től özönlött a Hatágú Síp Alapítvány képzéseire a hallgatótömeg? Hiszen az erős konjunktúra miatt a három nagy lánc elképesztő ütemben növelte könyvesbolti négyzetméterek számát, a könyvesboltok számát, szinte minden hónapban nyitott újabb bolt. Nyilván szükségük volt eladókra. Dehogy. Szó sem volt tömeges jelentkezésről. Jöttek hallgatók, de megközelítően se annyian, mint ahányan könyvet árulnak ebben az országban.

Ezt nem értem. A Hatágú Síp az egyetlen ilyen típusú képzőhely Magyarországon. Akkor hol szerezték meg a jogszabály előírta képesítést a könyvkereskedő cégek munkatársai?

Ezt tőlük kell megkérdezni. OKJ-s Könyvesbolti eladó szakképesítést biztos, hogy sehol. Talán az ellenőrzés hiánya miatt lehetett ezt

megtenni, nem derült ki, hogy akiket foglalkoztatnak, részben szakképzetlenek. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy volt és van a könyvpiacra egy olyan munkaerőtömeg, amely még a rendszerváltozás előtt képesítést szerzett. De a 2000-es évektől nem csak, ők dolgoztak/dolgoznak a boltokban.

Kértek, kaptak hivatalos választ a cégektől, hogy miért nem iskolázzák be alkalmazottaikat?

Csak informális csatornákon tudtunk érdeklődni. A válasz többnyire vállvonogatás volt, vagy az, hogy a tulajdonos nem kívánja finanszírozni a képzést, nincs rá pénz. Szintén informálisan, a szakmából jött vissza olyan vélemény, hogy aki érettségét szerzett, az el tudja adni a könyvet is.

Mekkora létszámú csoportokkal működött a képzés, amikor zenitjén volt a rendszerváltozás utáni könyves oktatás?

Húsz-huszonöt fő minden tanévben volt, még 2008-ban is. A Libri, az akkori Kiskapu, ma Anima, a LibroTrade folyamatosan küldte a hallgatókat, szinte minden évben voltak jelentkezők kis, egyedi könyvesboltokból is.

Az ilyen típusú képzések esetében döntő, hogy a kínált tartalom a képzeteket alkalmazó, a képzést finanszírozó cégek igényeinek megfelelően. Készültek mérések azzal kapcsolatban, hogy mit várnak a könyvesek a képzéstől?

Informálisan természetesen megkérdeztem, akit lehetett. Miközben azt azért tudni kell, hogy 2010-ig létezett az a rendelet, amely rögzítette, hogy az OKJ-ben bejegyzett Könyvesbolti eladó képesítéssel kell rendelkeznie annak aki könyvesboltban dolgozik.. Az OKJ- ban minden szakmának meg van a központi programja.. Nem taníthattam mást, mint amit a jogszabályok előírtak.

Az 1-2 napos kiegészítő kurzusok tervezésénél tudtunk rugalmasabbak lenni, kitaláltunk mindenféle, a hétköznapi munkamenetben is jól hasznosítható témaköröket, Munkajog a gyakorlatban, Középpontban a szépirodalmi könyvtermés, Középpontban a gyerekirodalmi könyvtermés, nyelvtanfolyam könyveseknek. Sajnos, ezek közül csak hármat tudtunk több éven keresztül, folyamatosan működtetni. A Szerzői jog, a Szerkesztői ismeretek - illetve többször sikerült a Marketing ismeretek című programra jelentkezőket toborozni.. Az összes többi érdektelenségbe fulladt.

Egyébként a képzéseink iránt jellemzően úgy van érdeklődés, hogy a nappali tagozatos hallgatókat szívesen látják, hívják gyakorlatra hiszen munkaerőt jelentek. Ők azok akik a tanév során 8 hetet töltenek könyvesboltokban, valamint gyakorlatként segítenek a nagy, országos könyves rendezvényeken.(Könyvfesztivál Ünnepi Könyvhét) A cégek saját dolgozóik képzését -legalább is velünk nem szorgalmazzák ,de a nálunk tanuló fiatalok "szaktudása" azért jól hasznosítható.

Mik azok a körülmények, amelyek kijelölik, hogy ennek a típusú képzésnek itt a Hatágú Sípnál éppen idén augusztusban kell véget érnie?

Részben már most nagyon deficités a képzés fenntartása. Mivel nincs elég hallgató, más forrásaink pedig nincsenek, az alapítvány görget maga előtt egy körülbelül hárommillióra duzzadt

adósságállományt, ami hónapról hónapra csak növekszik, 160.000 Ft-os bérleti díjat kell fizetnünk ezért az ingatlanért, 60.000 Ft-os gázszámlák jönnek, bérköltségek vannak, ezeket bevételek nélkül nehéz teljesíteni, és nem is szabad így működni hosszú távon. Másrészt a képzés, két rendszerben történik, a középiskolai nappali tagozatos hallgatók után állami normatívát kapunk, a tanfolyami keretek között képzett hallgatókkal végzett munkát pedig az őket küldő cégek finanszírozzák. Az iskola azonban, egy törvényi változás miatt, ősztől mindenképpen megszűnik, (az átalakított OKJ-ból kivették a nappali tagozatos képzést)így, a normatív támogatástól elesünk, ez már önmagában a kezdeményezés végét jelenti. A tanfolyami képzés keretei is megváltoztak, a könyvesbolti eladói és az antikváriusi képesítést összevonták. Ez azt jelenti, hogy csak magasabb óraszámban, minimum 16 hetes képzés után lehetne vizsgát szervezni.. A mostani, 10 hetes kurzusokra sem küldtek a cégek,így nem valószínű ,hogy a a drágább ,hosszabb képzések .működnének. Mindezek miatt Magyarország egyetlen könyvszakmai képzési központja, a Gutenberg János Könyvkereskedelmi Szakközépiskola és a Hatágú Síp Alapítvány a nyár végén befejezi tevékenységét. Illetve, nem tudom, mi fog történni, csak annyit, hogy egyetlen feltétele sem adott a további munkának. Az alapítványt a MKKE alapította, várjuk segítségüket.

Visszafordítható még ez a folyamat? Egy már létező, működő képzési infrastruktúrát, az eszközállományával, az intézményi rutinjával, a gyakorlott oktatói karával hagyni szétszéledni, miközben az egész országban nincs másik ilyen – eléggé nagy luxusnak tűnik.

Az iskolarendszerű képzés nem állítható vissza, mert létezését a megváltozott jogi környezet nem engedélyezi. A tanfolyami keretű képzést pedig úgy és akkor lehet fenntartani, ha a könyves cégek beiskolázzák alkalmazottaikat, és kifizetik azt az összeget, ami tanfolyamok megszervezéséhez, valamint az alapítvány működéséhez feltétlenül szükséges. Az alapítványt a szakmának kellene megmentenie, fenntartania. Különben nincs tovább. És ez a nincs tovább azt is jelenti, hogy Könyves vándorgyűlés sincs, és jövőre már nem lesznek Gutisok a boltokban ,nem lesznek ott a Fesztiválon, az Ünnepi Könyvhéten.nie, fenntartania. Különben nincs tovább. És ez a nincs tovább azt is jelenti, hogy könyves vándorgyűlés sincs, a Könyvhéten segítséget nyújtó munkaerő sincs, gyakornoki terminusok foglalkoztatott hallgatók sincsenek.

